

Sport i hagekorsets skygge

87-årige Simon Kurland udgiver om kort tid sine erindringer om at være bryder og barn af immigranter i en farlig tid i 1930erne og 1940erne - og om de jødiske sportsfolks vanskelige valg, da sportssamarbejdet med Nazityskland blev en del af Danmarks tilpasningspolitik.

Af Bent Blüdnikow

Simon Kurland gik i en klasse, hvor det gik drengene vældig godt.

»En af mine kammerater var Arne Melchior, der blev folketingsmand,« fortæller han.

»En blev tandlæge, en anden blev læge og en tredje blev civilingeniør, hvilket jo ikke var dårligt, når man tænker på, at de var fattige børn af immigranter.

«Det er ikke hverdagskost, at en førstegenerationsindvandrer i Danmark med kun syv års skolegang udsender sine erindringer, men det er tilfældet med Simon Kurland, der sidst i denne måned udsender »Kurland. En jødisk sportsmand i krigs-og efterkrigstid«. Simon Kurland var barn af forældre, der som mange andre jøder indvandrede i begyndelsen af det 20. århundrede fra Østeuropa og slog sig ned i det indre København, hovedsagelig i Borgergade, Adelgade, Prinsensgade, og som var med til at skabe et indvandrer miljø, hvor man overvejende talte jiddisch, der et blandingssprog bestående af middelaldertysk, hebraisk og nationale låneord. De fleste immigranter var fattige og socialister, og de havde deres jødiske kultur i bagagen, men i løbet af 1930erne blev de velintegreede danske samfundsborgere. Selv gik Simon Kurland på den jødiske drengeskole i København.

Han gik ud efter 7. klasse og blev udlært som maskinarbejder. Senere i livet ernærede han sig som symaskinereparatør og -sælger med en forretning på Vesterbrogade, som han havde i 42 år. »Vi havde en meget fin jødisk drengeskole på Ingemannsvej på Frederiksberg,« siger Simon Kurland. »Vi lærte hebraisk, men først og fremmest lærte vi de grundlæggende fag som dansk, regning, geografi og bl. a. engelsk. Jeg kom ind i skolen i 1930 og lærte at tale og skrive perfekt dansk.« »

En jødisk sportsklub

Simon Kurlands erindringsbog beskriver den fattige opvækst i 1920erne, besættelsen, flugten til Sverige og ikke mindst den aktive indsats som bryder i den jødiske sportsklub HAKOAH (hebraisk for styrke, red.), der har givet ham en halten på det ene ben efter en uheldig træningskamp. Hans bedste fag i skolen var gymnastik, og det lå til familien at være god til sport. Simons 11 år ældre storebror, Abraham, var en dygtig bryder i HAKOAH og drev sin sport så langt, at han i 1932 blev sølvvinder ved De Olympiske Lege i Los Angeles og også vandt sølvmedalje ved europamesterskaberne i Rom. Han vandt et utal af danmarksmesterskaber og var et af tidens største sportsnavne.

HAKOAH rådede over et af landets stærkeste bryderhold og stillede flere mand til landsholdet.

Klubben trænede sammen med andre klubber som f. eks. Dan i Idrætshuset på Østerbro, og snart blev Simon en af bryderne på HAKOAHs bedste hold. I klubben tumlede indvandrerfamilier med efternavne som Leiserowitz, Paikin og Kurland sig på måtterne, og det blev en sport, hvor immigranternes børn kunne slå sig igennem. Dengang var klassisk græsk-romersk brydning en af Danmarks vigtige sportsgrene, og træningen i Idrætshuset tiltrak mange mennesker.

Men det trak op til uvej i Europa. Syd for grænsen overtog nazisterne magten, og fra 1935 indførtes en række jødelove, der bl.a. udelukkede tyske jøder fra sportsklubber og internationale konkurrencer. Hitler og hans regime lagde ikke skjul på, at jøderne var uønskede. Et af nazisternes store propagandafremstød var De Olympiske Lege i Berlin i 1936, og Abraham var et af Danmarks trumfkort og var favorit til en guldmedalje, men kunne man som jøde deltage i de lege? Den danske sportsverden var ikke i tvivl om, at man skulle deltage med fynd og klem, uanset hvilken politik nazisterne førte. Endnu var nazisternes reelle hensigter om folkemord på jøderne ikke erkendt, og i 1936 kunne man endnu tro, at tingene ville blive bedre. Men de danske sportsfolk og de danske sportsorganisationer kendte ikke grænserne, og det er nu en velkendt sag, at danske sportsfolk både under De Olympiske Lege og senere gav de nazistiske magthavere mange propagandamæssige point.

Boykot af Berlin

Men også blandt de jødiske sportsfolk var der op til Berlin-legene usikkerhed om, hvorvidt man skulle deltage eller ej. Simon Kurland kan glimrende huske stemningen i hjemmet, hvor man diskuterede, om Abraham skulle tage med.

»Egentlig var Abraham i begyndelsen stemt for at deltage, og han var udtaget, men han fik mange henvendelser fra folk om at undlade at rejse. I familien bad vi ham indtrængende om at lade være med at rejse. Vi havde jo hørt Hitlers taler, og vi havde haft forbindelse med flygtninge fra Tyskland, så vi vidste jo meget om den nazistiske jødepolitik.

Heldigvis fulgte han vore råd og afstod fra at deltage. Og HAKOAH var den eneste danske sportsklub, der afviste sportssamkvemmet med nazisterne, hvilket vi jo er glade for i dag.« I historikeren Hans Bondes disputats »Fodbold med fjenden« om sportssamkvemmet mellem Danmark og Nazityskland, fremstår Abraham Kurland som bogens helt. Var der baggrund for den beskrivelse? »Det synes jeg, at man med god ret kan hævde. Abraham undlod at tage af sted, men han og vi andre fastholdt også under besættelsen, at vi ikke ville deltage i de mange stævner, der blev arrangeret mellem tyske og danske sportsklubber.« Mærkede I besættelsen på anden måde før flugten i 1943? »Det gjorde vi, for vi blev flere gange udsat for, at vi ikke kunne deltage ved de store stævner i udlandet, fordi nazisterne ikke ville give os udrejsetilladelse. Så mens de danske klubber drog af sted, måtte vi blive hjemme.« Hvad med din egen sportskarriere? »Jeg var fast mand på HAKOAHs hold og blev bl. a. københavnsmeister. Flere af vore medlemmer blev danmarksmestre, så vi havde et virkelig stærkt hold.

Var I den jødiske gruppes hårde hunde? »Nej, det synes jeg ikke. Vi var jo ikke boksere, som var en virkelig hård sport. Brydning var en klassisk sportsgren med meget strikse regler. Det var ikke slagsmål, og vi var en disciplineret klub og ikke slagsbrødre.«

Flugt og hjemkomst

Et vigtigt kapitel i Simon Kurlands bog er flugten til Sverige i 1943 og flygtningetiden i Sverige. For alle jødiske flygtninge blev disse oplevelser af afgørende betydning.

Familien kom over ved Gilleleje Havn og sejlede til Höganäs. Efter befrielsen og hjemkomsten til Danmark stod familien på bar bund. Ejendelene var blevet stjålet af en mand, som familien havde haft tillid til, og med ny energi etablerede Simon sammen med sin far og bror på ny en forretning med reparation og salg af symaskiner. I 1945 blev arbejdet afbrudt af militærtjeneste. Familien fik først en forretning på H. C. Ørstedesvej, og til sidst købte Simon sin egen forretning på Vesterbrogade 86. I 1953 giftede han sig med Kamma, og hun hjalp ham siden med forretningen. HAKOAH var fortsat en stærk brydeklub ind i 1950erne, og Simon var aktiv, men storhedsdagene klingede ud i løbet af 1950erne.

HAKOAH eksisterer endnu, men nu er det fodbold, der er klubbens hovedaktivitet - og der er ikke noget brydehold! Betød sporten meget for jeres integration i samfundet? »Den slags spekulerer man jo overhovedet ikke på, mens man er ung. Men når jeg ser tilbage, tror jeg nok, at den respekt, vi fik fra de danske klubber, betød en hel del. De gode forbindelser, vi havde til danske sportsfolk, betød selvfølgelig meget. Vi var aldrig udsat for jødehad i den danske sportsverden«.

Billedtekst: SIMON KURLAND: »Kurland . En jødisk sportsmand i krigsog efterkrigstid« 240 sider, 268 kr. Syddansk Universitetsforlag. Udkommer 27. august.FOTO FRA BOGEN // REDIGERET AF: KIRSTEN BLIGAARD // LAYOUT: LEA KIRSTINE GINDINAbraham Kurland , bror til Simon Kurland , var en af de helt store brydere i 30erne. Han var favorit til en guldmedalje ved OL i Berlin i 1936, men familien frarådede ham at tage af sted, og han fulgte deres råd. Foto fra bogenSimon Kurlands far havde en symaskineforretning på H.C. Ørstedesvej 11 på Frederiksberg.